

Partycypacyjne opracowanie rekomendacji do aktualizacji polityki integracji cudzoziemców oraz przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych w Krakowie – Partycypacyjne opracowanie aktualizacji Programu Otwarty Kraków.

Rekomendacje dla aktualizacji Programu „Otwarty Kraków”

Wersja 30.11.2023

Opracowanie:

Piotr Kwapisiewicz

Raport opracowano w ramach zadania publicznego:

„Partycypacyjne opracowanie rekomendacji do aktualizacji polityki integracji cudzoziemców oraz przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych w Krakowie – Partycypacyjne opracowanie aktualizacji Programu Otwarty Kraków.”.

Zadania publiczne jest finansowane ze środków Miasta Krakowa.

Publikacja na licencji CC BY-SA 4.0 PL

stowarzyszenie
żydowskie
czulent

Żydowskie Stowarzyszenie Czulent

ul. Św. Sebastiana 36/1, 31-051 Kraków

www.czulent.pl

Kraków 2023

Spis treści

5	Schemat pracy z rekomendacjami
7	Postulaty, misja, wizja
10	Komunikacja / Kampanie społeczne
11	Rynek Pracy
12	Kultura / Dziedzictwo materialne, tożsamościowe - społeczne
13	Bezpieczeństwo
15	Usługi publiczne
20	Prawo do miasta
22	Miejskie Centrum / Lokalne centra
23	Polityka senioralna
23	Mieszkalnictwo
24	Ramy współpracy z UMK
26	Współpraca międzysektorowa

WSTĘP

W pierwszym kwartale 2023, Żydowskie Stowarzyszenie Czulent we współpracy z Fundacją Internacionaler Bund Polska oraz Fundacja „Instytut Polska – Ukraina” rozpoczęło realizację zadania „Partycypacyjne opracowanie rekomendacji do aktualizacji polityki integracji cudzoziemców oraz przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych w Krakowie”, w ramach którego w pierwszym etapie zostały sporządzone diagnozy potrzeb grup mniejszościowych¹. Dodatkowo, oceniono dotychczasowe działania realizowane w ramach Programu Otwarty Kraków pod kątem ich wydajności, skuteczności oraz wpływu.

Niniejsza publikacja przedstawia zagregowane rekomendacje działań, rozwiązań z perspektywy mieszkańców i mieszkanek Krakowa, w tym osób z doświadczeniem migracyjnym, działających na rzecz społeczności mniejszościowych oraz pracowników i pracowniczek Urzędu Miejskiego.

Główne cele publikacji:

- przygotowanie podstawy do aktualizacji Programu Otwarty Kraków;
- wzmocnienie inicjatyw oraz głosu osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji;
- stworzenie bazy pomysłów dla przyszłych programów i projektów realizowanych zarówno przez Urząd Miasta Krakowa, jak i organizacje pozarządowe czy grupy nieformalne.

Rekomendacje zostały zgromadzone w trakcie rozmów, wywiadów, analiz, warsztatów oraz spotkań konsultacyjnych. Zawierają one również istniejące rekomendacje zespołu ds. współpracy na rzecz realizacji Programu „Otwarty Kraków” oraz sugestie zebrane w trakcie projektu „Strategie współpracy i włączania osób narażonych na dyskryminację i wykluczenie”, realizowanego przez Żydowskie Stowarzyszenie Czulent wspólnie z Gminą Miejską Kraków oraz Komendą Wojewódzką Policji w Krakowie.

W publikacji znajdują się rekomendacje, które pomimo przekraczania zakresu kompetencji Urzędu Miasta, mogą stanowić istotny wkład w transformację sytuacji grup mniejszościowych na skalę krajową. Rekomendacje te zostały zgłoszone przez osoby reprezentujące organizacje

---

¹ Zwrot „grupy mniejszościowe” odnosi się zarówno do zdefiniowanych w polskim prawie ustawowych mniejszości narodowych i etnicznych oraz do osób z doświadczeniem migracji zarówno ekonomicznej, jak i przymusowej.

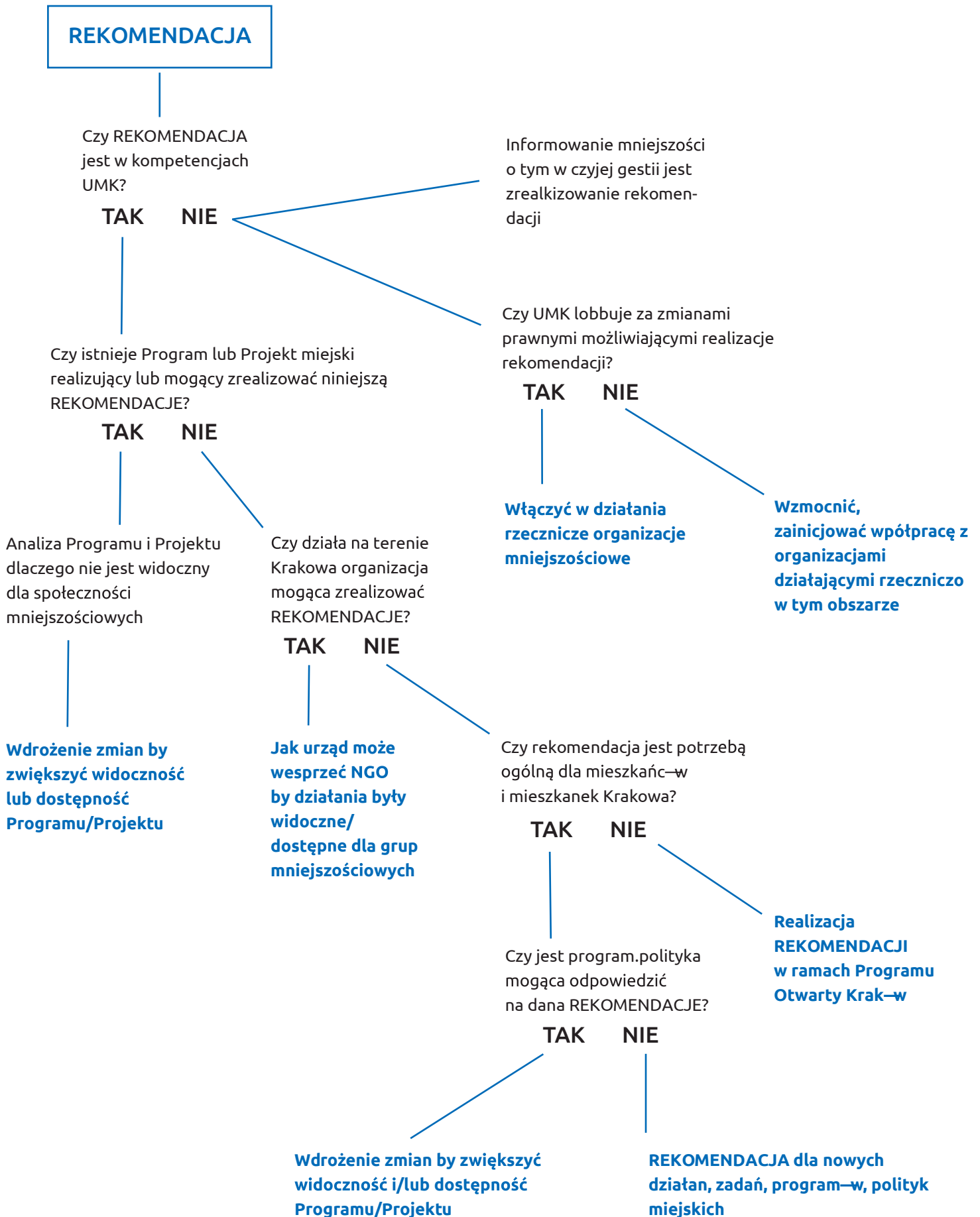
mniejszościowe, które dostrzegają Program „Otwarty Kraków” jako platformę współpracy, również w kontekście skoordynowanych działań rzeczniczych na poziomie ogólnokrajowym.

1. SCHEMAT PRACY Z REKOMENDACJAMI

Realizacja działań na rzecz społeczności mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji nie oznacza tworzenie za każdym razem specjalnych rozwiązań dla tych grup, efektywniej jest podniesienie widoczności i dostępności już istniejących rozwiązań. Dlatego też na potrzeby niniejszych rekomendacji opracowaliśmy schemat jak pracować z rekomendacjami. Realizacja rekomendacji według tego schematu może oznaczać:

- realizacji rekomendacji na poziomie Programu „Otwarty Kraków”;
- realizacja rekomendacji na poziomie istniejących innych programów, polityk miejskich;
- praca nad widocznością i dostępnością istniejących rozwiązań dla osób należących do mniejszości;
- wsparcie organizacji pozarządowych by swą aktualną działalnością obiele również osoby z mniejszości;
- prowadzenie działań rzeczniczych współpracując z organizacjami mniejszościowymi w tworzenie rozwiązań na poziomie krajowym.

Na potrzeby niniejszego schematu przez określenie „mniejszości” mamy namyśli zarówno mniejszości ustawowe, jak i osoby z doświadczeniem migracji.

2. POSTULATY, MISJA, WIZJA

2.1. Zmiana Programu Otwarty Kraków z polityki integracyjnej na politykę włączania.

Przejęcie od integracji do włączania osób z doświadczeniem migracji jest kluczowe. Po pierwsze, włączanie podkreśla wspólne zaangażowanie zarówno społeczeństwa przyjmującego, jak i migrantów, traktując różnorodność jako atut, nie wyzwanie. Wspiera to współtworzenie społeczeństwa o równym dostępie do zasobów. Po drugie, podejście oparte na włączaniu sprzyja współpracy i budowaniu partnerstw. Działa to na korzyść otwartego społeczeństwa, które jest odporniejsze na konflikty, promując jednocześnie wzajemne zrozumienie między różnymi grupami mieszkańców.

2.2. Wzmocnienie działań / mechanizmów horyzontalnych

Podejście horyzontalne w politykach miejskich odnosi się do praktyki wzajemnego wspierania się różnych wydziałów i jednostek na poziomie miejskim. To podejście kluczowe jest przede wszystkim z powodu:

- **Wielowymiarowość problemów miejskich:** Wyzwania w kontekście mniejszości i migrantów, ale również ogólnie osób zamieszkujących Krakowa są wielowymiarowe i często wpływają na wiele różnych aspektów życia miejskiego jednocześnie.
- **Efektywność i optymalizacja zasobów:** Poprzez współpracę między różnymi wydziałami i miejskimi jednostkami organizacyjnymi², Kraków może lepiej alokować swoje zasoby, unikając dublowania działań, zapewniając bardziej spójne i efektywne usługi dla mieszkańców.
- **Tworzenie spójności społecznej:** Horyzontalne strategie pozwalają na uwzględnienie i zaangażowanie różnych grup i interesariuszy w procesie decyzyjnym.
- **Innowacyjność:** Różne perspektywy i doświadczenia mogą inspirować do

---

² W celu wykonywania zadań Gmina Miejska Kraków (jako miasto na prawach powiatu) może tworzyć jednostki organizacyjne. Do jednostek miejskich zaliczają się: Urząd Miasta Krakowa, Zarząd Dróg Miasta Krakowa, Zarząd Transportu Publicznego w Krakowie, Miejskie Centrum Obsługi Oświaty, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Grodzki Urząd Pracy, Zarząd Budynków Komunalnych, Zarząd Infrastruktury Sportowej, Zarząd Zieleni Miejskiej, Zarząd Inwestycji Miejskich, Straż Miejska, domy pomocy społecznej, placówki oświatowe, żłobki, Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień, Klimat-Energia-Gospodarka Wodna, Zarząd Cmentarzy Komunalnych.

W ramach Gminy Miejskiej Kraków funkcjonują ponadto miejskie instytucje kultury (teatry, muzea, orkiestry, biblioteki, domy kultury i ośrodki kultury, galeria, biuro festiwalowe, centrum kultury) oraz zakłady opieki zdrowotnej (miejskie szpitale, Miejskie Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekłe Niepełnosprawnych oraz Niesamodzielných w Krakowie).

wpracowywania nowych pomysłów i strategii, które są bardziej kreatywne i dostosowane do rzeczywistych potrzeb i wyzwań Krakowa.

- **Zrównoważony rozwój:** W kontekście zrównoważonego rozwoju, integracja różnych dziedzin polityki i praktyki horyzontalne mogą przyczynić się do osiągnięcia celów w sposób bardziej kompleksowy.

2.3. Mapowanie działań / programów

- Kluczowe jest mapowanie programów miejskich, by wzajemnie się wspierały. Istotna jest wymiana dobrych praktyk i informacji o efektach i partnerstwach. Mapowanie powinno obejmować również zasoby zewnętrzne, które nie są inicjowane i/lub finansowane przez Miasto, a przede wszystkim zasoby lokalnych organizacji mniejszościowych.
- W ramach miejskich mechanizmów prezentacji danych (np. takich jak Miejski System Informacji Przestrzennej), Urząd powinien prezentować dane demograficzne dotyczące społeczności mniejszościowych.
- Stworzyć "Mapę Wielokulturowego Krakowa", która będzie graficznie prezentować obszary interakcji międzykulturowych, inicjatywy realizowane przez i na rzecz mniejszości, raporty oraz wyzwania związane z międzykulturowością. W jej tworzeniu aktywnie zaangażowane powinny być grupy mniejszościowe. Mapa ma promować różnorodność i wspierać integrację migrantów oraz rozwój tożsamości mniejszości.
- Przeprowadzenie badań opisujących sytuację mniejszości i migrantów w Krakowie, z zaangażowaniem różnych grup interesariuszy, w tym mieszkańców, organizacji społecznych i instytucji miejskich.
- Utworzenie i aktualizacja bazy wiedzy dotyczącej działań programu „Otwarty Kraków” i inicjatyw mniejszościowych. Promocja bazy wśród wydziałów UMK.
- Wzmocnienie współpracy z uniwersytetami i ośrodkami badawczymi w zakresie badań nad mniejszościami i opracowywaniem opartych na nich polityk. Wsparcie dla inicjatyw pomiędzy lokalnymi ośrodkami akademickimi a Gminą, takimi jak Obserwatorium Wielokulturowości i Migracji (OWiM)³, oraz promocja ich wśród organizacji mniejszościowych.

---

3 OWiM - Obserwatorium Wielokulturowości i Migracji - <https://owim.uek.krakow.pl/index.php/en/>

2.4. Język inkluzywny.

Program już na poziomie języka powinien kształtować postawy otwartości i inkluzywności. Powinien też tą zasadę uczynić obligatoryjną dla działań realizowanych w ramach Programu. Komunikaty związane z Programem powinny promować inkluzyję, unikać wykluczania oraz stosować neutralny, otwarty język, wolny od elementów sugerujących dyskryminację czy uprzedzenia. Powinien włączać we wspólnotę mieszkańców i mieszkanek Krakowa społeczności mniejszościowe i migranckie.

2.5. Mechanizm ewaluacji

Opracowanie na bazie INDEX Miast ICC⁴ narzędzia dla celów regularnej ewaluacji i monitoringu działań UMK. Narzędzie to należałoby dostosować do potrzeb UMK, powinno być też uzupełnione o element edukacyjny, tak aby samo narzędzie i wyniki mogłyby być podstawą do zmian działań lub podjęcia nowych zadań, projektów, programów i polityk.

2.6. Partnerstwo

Podstawą dla realizacji działań Programu powinno być partnerstwo z Gminą. Pierwszym krokiem powinno być publiczne uznanie wkładu osób liderekich, aktywistycznych eksperckich z mniejszości, docenienie ich wysiłków w promowaniu współpracy i integracji w mieście. Coroczne spotkanie Prezydenta Miasta Krakowa z osobami reprezentującymi organizacje i środowiska mniejszości narodowych i etnicznych oraz osób z doświadczeniem migracji, może przyczynić się do podniesienia wagi Programu. Podkreślenie jego wagi z perspektywy celów strategicznych miasta, jakim jest międzynarodowo metropolia.

Kolejnym ważnym krokiem powinno być opracowanie, we współpracy ze środowiskami mniejszościowymi, definicji organizacji mniejszościowych. Umożliwi to jednostką miejskim zrozumieć różnicę pomiędzy organizacjami mniejszościowymi a organizacjami działającymi jedynie na rzecz mniejszości. Pomoże to również budować świadomość, iż nie muszą one działać wyłącznie na rzecz integracji czy międzykulturowości, ale mogą również działać w obszarze ekologii, czystego powietrza, transportu publicznego.

---

4 <https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/about-the-index>

3. KOMUNIKACJA / KAMPANIE SPOŁECZNE / KAMPANIE BUDUJĄCE POSTAWY OTWARTOŚCI

3.1. Uczestnictwo mniejszości w kampaniach społecznych

Wszystkie miejskie kampanie społeczne powinny aktywnie angażować i uwzględniać mieszkańców z grup mniejszościowych i migranckich, odzwierciedlając różnorodność społeczności krakowskiej.

3.2. Promowanie różnorodności w mediach

Wydział komunikacji i media UMK powinny promować różnorodne głosy, redukując stereotypy i zwiększając zrozumienie między różnymi społecznościami Krakowa.

3.3. Wytyczne dotyczące języka inkluzywnego:

Opracowanie rekomendacji dla Gminy i jednostek miejskich dotyczących pisania o mniejszościach, eliminacji języka wykluczającego i tworzenia treści budujących wspólnotę.

3.4. Wykorzystanie kanałów komunikacyjnych mniejszości:

UMK powinien współpracować z kanałami komunikacji społeczności mniejszościowych, organizując wspólne briefingi i promując komunikaty ważne dla różnych grup.

3.5. Sieć ekspertów z mniejszości:

Zaangażowanie organizacji mniejszościowych w konsultacje treści i komunikatów, aby lepiej docierać do różnych grup odbiorców.

3.6. Wykorzystanie lokalnych inicjatyw:

UMK powinien korzystać z lokalnych inicjatyw, takich jak na przykład turnieje sportowe, jako platformy komunikacyjne dla osób z mniejszości.

3.7. Miejska polityka wielojęzyczności:

Opracowanie wytycznych dla Gminy i jednostek miejskich dotyczących tłumaczenia dokumentów, materiałów informacyjnych i ich prezentacji na poszczególnych portalach miejskich.

3.8. Słownik równościowy/inkluzywny:

Współpraca z „Otwartym Krakowem”, Radą ds. równego traktowania oraz odpowiednimi wydziałami UMK w celu przygotowania Słownika, który będzie promować język inkluzywny, eliminować stereotypy i budować wizerunek otwartego Krakowa.

4. RYNEK PRACY

4.1. Informacje o ofertach pracy:

Udostępnienie informacji o dostępnych ofertach pracy oraz o targach pracy w mieście w językach, którymi posługują się osoby doświadczeniem migracji.

4.2. Klarowność ogłoszeń:

Zapewnienie wsparcia (przygotowanie wytycznych, zestawu dobrych praktyk) w przygotowywaniu zrozumiałych ogłoszeń skierowanych do społeczności mniejszościowych.

4.3. Kursy języka polskiego:

Organizacja kursów języka polskiego na różnych poziomach zaawansowania i z wysokim poziomem dostępności dla społeczności migranckich (miejsce i czas realizacji kursów dostosowane do możliwości różnych grup odbiorców np. osób pracujących, samotnego rodzica etc.) wynikających z potrzeb poszczególnych społeczności.

4.4. Wsparcie zawodowe:

Inicjatywy mające na celu promocję działań pośrednictwa pracy, doradztwa zawodowego, szkoleń zawodowych oraz ułatwienie dostępu do staży, dla społeczności mniejszościowych i doświadczeniem migracji.

4.5. Ocena kwalifikacji:

Promocja systemu oceny i uznawania faktycznych kwalifikacji np. „uznanie” dyplomów, doświadczeń uzyskanych za granicą.

4.6. Zachęty dla pracodawców:

Propozycje zachęt dla pracodawców zatrudniających migrantów, w tym oferowanie dopłat do wynagrodzeń, dotowanie realizowanych przez przedsiębiorstwa kursów języka polskiego.

4.7. Wsparcie dla przedsiębiorców-migrantów:

Inicjatywy skierowane do potencjalnych lub już doświadczonych przedsiębiorców-migrantów chcących prowadzić działalność w Krakowie.

4.8. Wspieranie firm należących do mniejszości:

Wspieranie firm i startupów należących do mniejszości przez szkolenia, mentoring oraz dostęp do zasobów finansowych i niefinansowych UMK.

4.9. Kryteria różnorodności przy przetargach:

Wprowadzenie kryteriów różnorodności i włączenia społecznego przy przyznawaniu kontraktów i przetargów w ramach przetargów organizowanych przez jednostki miejskie oraz monitorowanie tego procesu.

4.10. Wsparcie biznesowe:

Rozwijanie doradztwa biznesowego dla migrantów oraz zapewnienie im dostępu do odpowiedniej infrastruktury i sieci kontaktów.

4.11. Szkolenia z praw pracowniczych:

Organizacja szkoleń z zakresu praw pracowniczych, a także rozpoznawanie zagrożeń związanych z oszustwami czy praktykami wykorzystywania nieznajomości prawa polskiego i/lub trudnej sytuacji ekonomicznej.

4.12. Współpraca w obszarze legalnej pracy:

Intensyfikacja kampanii informacyjnych, szkoleń, warsztatów i współpracy z instytucjami takimi jak Państwowa Inspekcja Pracy, Urząd Pracy oraz korporacje branżowe w zakresie legalności zatrudnienia osób z doświadczeniem migracji.

5. KULTURA / DZIEDZICTWO MATERIALNE, TOŻSAMOŚCIOWE - SPOŁECZNE

5.1. Promocja i świętowanie różnorodności kulturowej:

- Coroczny festiwal różnorodności: Organizacja festiwalu zawierającego koncerty, wykłady, warsztaty i wystawy celebrujące wielokulturowość miasta. Festiwal który koncentruje się na osobach tworzących kulturę a nie odtwarzających kulturę, która może być powielaniem stereotypów i zakorzenianiem wyobrażenia grup większościowych o mniejszościach.
- Wsparcie dla tworzenie w przestrzeni publicznej instalacji artystycznych i murali odzwierciedlających różnorodność kulturową Krakowa.
- Szkolenia dla instytucji kultury: Wprowadzenie szkoleń z kompetencji międzykulturowych oraz prezentacji kultur mniejszości i lokalnych artystów.

5.2. Wspieranie miejscowego dziedzictwa i pamięci:

- Szerokie działania informacyjne i edukacyjne dla mieszkańców miasta dotyczących ważnych dla mniejszości miejsc pamięci.
- Korzystanie z dziedzictwa materialnego mniejszości jako podstawy do

promocji różnorodnego społeczeństwa i historii miasta.

5.3. Inicjatywy wspierające integrację i współpracę międzykulturową:

- Programy wymiany kulturalnej: Współpraca między różnymi mniejszościami w Krakowie i w innych miastach.
- Dzielenie się dobrymi praktykami: Wymiana doświadczeń w zakresie współpracy międzykulturowej.

5.4. Wsparcie dla inicjatyw kulturalnych organizowanych przez mniejszości:

- Zasób lokalowy: Preferowane koszty najmu sal w jednostkach miejskich oraz instytucjach dotowanych przez Miasto Kraków, umożliwiające organizację wydarzeń w atrakcyjnych miejscach (np. ICE, Teatr KTO).
- Wsparcie lokalnych inicjatyw kulturowych: Priorytetowe wsparcie dla lokalnych inicjatyw artystycznych.
- Komunikacja działań dla mniejszości: Tworzenie poradnika dla krakowskich instytucji kultury na temat współpracy z mniejszościami.

5.5. Festiwal wielokulturowy:

- Elastyczność w planowaniu: Zmiana wskaźników do osiągnięcia w konkursach, pozwalając na większą swobodę w planowaniu festiwalu i promowanie lokalnych inicjatyw tworzących kulturę.
- Cykl dwuletni z rotacją operatora: Festiwal wielokulturowy planowany na 2 lata, ale z zastrzeżeniem, że dana organizacja/instytucja może być operatorem tylko raz, co zwiększa różnorodność oferty.

6. BEZPIECZEŃSTWO

6.1. Edukacja i informacja:

- Broszura o prawach i obowiązkach: Opracowanie broszury informującej o prawach i obowiązkach osób mieszkających w Polsce, w Krakowie.
- Przewodnik o zgłaszaniu incydentów: Stworzenie materiałów (broszury, plakaty) informujących jak zgłaszać przestępstwa, wykroczenia, wypadki i incydenty, w tym np. zgubione dokumenty. Umieszczenie materiałów m.in. w krakowskich komisariatach.
- Programy profilaktyki: Uzupełnienie programów realizowanych m.in. przez Straż Miejską w szkołach o temat stereotypów, dyskryminacji, mowy nienawiści, przemocy motywowanej uprzedzeniami.

6.2. Bezpieczeństwo w przestrzeni publicznej:

- Bezpieczny transport publiczny: Poprawa środków bezpieczeństwa w transporcie publicznym, zwłaszcza dla grup szczególnie wrażliwych.
- Wsparcie dla obiektów zagrożonych: Zarezerwowanie środków w budżecie na patrole w obrębie miejsc ważnych dla mniejszości, w szczególności w czasie ich świąt i ceremonii.
- Tworzenie zadań wsparcia: Stworzenie programów wspierających mniejszości w zakresie bezpieczeństwa i zabezpieczeń obiektów, w których działają.

6.3. Komunikacja i współpraca:

- Kanał komunikacji o zagrożeniach: Stworzenie kanału informacyjnego dotyczącego potencjalnych zagrożeń i incydentów z nienawiści.
- Infolinia lub platforma internetowa: Utworzenie miejsca, gdzie mniejszości mogą zgłaszać przypadki dyskryminacji i uzyskać pomoc.
- Regularne spotkania w ratuszu: Organizacja spotkań w dzielnicach zamieszkałych przez mniejszości w celu zrozumienia lokalnych problemów.
- Włączenie w Program Bezpieczny Kraków: Utworzenie miejsca dla osoby/osób z doświadczeniem migracji w zespole doradczym powstałym w ramach Programu.

6.4. Szkolenia i edukacja dla instytucji:

- Szkolenia dla organów odpowiedzialnych za porządek publiczny: Opracowanie programu szkoleń z kompetencji kulturowych dla Policji i Straży Miejskiej.
- Strategia przeciwdziałania przestępstwom z nienawiści: Opracowanie długofalowej strategii mającej na celu przeciwdziałanie przestępstwom z nienawiści, dyskryminacji i wykluczeniu mniejszości.

6.5. Wsparcie psychologiczne:

- Wsparcie dla osób dyskryminowanych, pokrzywdzonych przestępstwem z nienawiści: Zapewnienie wsparcia psychologicznego dla osób doświadczających dyskryminacji, wykluczenia oraz dla pokrzywdzonych przestępstwem z nienawiści.

7. USŁUGI PUBLICZNE

7.1. Administracja publiczna

7.1.1. Inicjatywy Informacyjne:

- Zwiększenie dostępności informacji i zasobów miejskich dla społeczności mniejszościowych.
- Promocja Punktu Informacyjnego dla Obcokrajowców oraz organizacji działających na rzecz imigrantów.

7.1.2. Transparentność:

- Uruchomienie dedykowanego portalu danych, który zapewnia przejrzystość informacji na temat projektów miejskich, wydatków oraz działań dotyczących mniejszości.

7.1.3. Inkluzywność językowa:

- Dostosowanie wszystkich materiałów programowych, stron internetowych i kanałów komunikacji do wielu języków.
- Zapewnienie usług tłumaczenia językowego podczas spotkań publicznych i przy oficjalnych dokumentach.

7.1.4. Różnorodność i Inkluzja:

- Priorytet w działań rekrutacyjnych mających na celu zwiększenie różnorodności w instytucjach miejskich.
- Wprowadzenie programów mentorskich łączących młodzież z mniejszości z urzędnikami.
- Wzrost liczby pracowników należących do grup mniejszościowych i migranckich.

7.1.5. Szkolenia i Warsztaty:

- Regularne organizowanie warsztatów, szkoleń antydyskryminacyjnych, międzykulturowych dla osób pracujących w jednostkach miejskich. Organizowanie wizyt studyjnych w organizacjach mniejszościowych, w celu poznania lokalnych społeczności mniejszościowych i tworzonych przez nich instytucji.
- Systematyczne szkolenia z zarządzania wielokulturowością, komunikacji, podstaw języków obcych oraz empatii.
- Promocja szkoleń (nie tylko tych z obszaru wielokulturowości) organi-

zowanych przez lokalne organizacje mniejszościowe wśród osób pracujących w jednostkach miejskich.

- Program “wymiany”. Pracownicy i pracowniczki samorządowe i przedstawiciele mniejszości i społeczności z doświadczeniem migracji zamieniają się rolami na jeden dzień, aby zrozumieć perspektywę drugiej strony.

7.1.6. Wsparcie Komunikacji:

- Ustanowienie osób koordynujących w każdym wydziale skoncentrowanych na potrzebach mniejszości i osób z doświadczeniem migracji.
- Wprowadzenie stanowiska mediatora, mediatorki międzykulturowej do wspierania komunikacji.
- Korzystanie z technologii AI w systemach tłumaczeń.

7.1.7. Analiza i Ewaluacja:

- Mapa podróży klienta i analiza wyzwań w punktach obsługi mieszkańców pod kątem potrzeb mniejszości i migrantów.
- Ewaluacja pozycji “asystenta” pod kątem efektywności i realnego wsparcia.

7.1.8. Usługi Społeczne:

- Poprawa dostępu do usług społecznych dla zmarginalizowanych społeczności przez tworzenie centrów usługowych w dzielnicach zamieszkałych przez grupy mniejszościowe.

7.1.9. Dodatkowe Inicjatywy:

- Przygotowanie w punktach obsługi mieszkańców przestrzeni dostosowanych do potrzeb osób szczególnie wrażliwych (vulnerable persons).
- Weryfikacja ogłoszeń o pracę w urzędzie pod kątem zrozumiałości dla obywateli z mniejszości.

7.2. Zdrowie

7.2.1. Informacja o procedurach i instrukcje:

- Stworzenie prostych instrukcji opisujących polski system zdrowia, aby pacjenci i pacjentki byli lepiej poinformowani i przygotowani do korzystania z oferowanych usług.

- Analiza i w ramach zdefiniowanych potrzeb tworzenie polityk dostępności z naciskiem na przeciwdziałanie dyskryminacji i komunikacje międzykulturową w szpitalach i poradniach miejskich. Promocja wypracowanych mechanizmów wśród innych placówek medycznych w Krakowie.

7.2.2. Promocja dobrych praktyk:

- Zachęcanie szpitali miejskich do tworzenia i promowania dobrych praktyk w dziedzinie opieki zdrowotnej.
- Rozpowszechnianie wiedzy na temat zasad korzystania ze służby zdrowia poprzez broszury informacyjne, które będą dostępne dla pacjentów w punktach opieki zdrowotnej.

7.2.3. Rozwój kompetencji kulturowych:

- Organizowanie szkoleń dla personelu medycznego w zakresie kompetencji kulturowych, aby lepiej rozumieć i dostosowywać się do potrzeb pacjentów z różnych środowisk kulturowych.
- Podkreślenie znaczenia empatii i zrozumienia w podejściu do pacjentów z różnych grup kulturowych.

7.3. Edukacja

7.3.1. Stworzenie Platformy Konsultacji i Rozwoju Edukacji Międzykulturowej:

- Platforma ma na celu włączenie mniejszości i osób z doświadczeniem migracji w rozwój edukacji międzykulturowej.
- Opracowanie modelu sprawozdawczości z działań Wydziału Edukacji UMK, w tym wykorzystania subwencji dla mniejszości.
- Opracowanie modelu współpracy przy badaniu potrzeb uczniów oraz planowaniu działań edukacyjnych z społecznościami mniejszościowymi.

7.3.2. Komunikacja i Procedury:

- Udostępnianie procedur dotyczących edukacji mniejszości na stronie internetowej Wydziału Edukacji UMK.
- Informowanie rodziców i dyrektorów szkół o tych procedurach.
- Wsparcie dla Asystentów i Asystentek Międzykulturowych w rozwoju ich kompetencji oraz ich pozycji w społeczności szkolnej. Kampania zachęcająca do korzystania z potencjału jaki stanowią dla budowanie

bezpiecznego środowiska szkolnego asystenci i asystentki. Podkreślenie roli osoby mediującej.

- Wdrożenie modelu wsparcia dla asystentów i asystentek edukacji romskiej i międzykulturowej obejmującego: przewodnik dotyczący roli osób asystujących, ich praw i obowiązków wynikających z przepisów, system szkoleń, system promujący samokształcenie, mechanizm superwizji.

7.3.3. Materiały dla ciała pedagogicznego:

- Opracowanie przewodnika z wskazówkami dla ciała pedagogicznego w obszarze edukacji międzykulturowej.
- Kompleksowy program edukacji międzykulturowej wspierający kulturę aktywnego obywatelstwa, budujący lokalną tożsamość.

7.3.4. Promocja Różnorodności:

Włączenie treści celebrujących wkład mniejszości w rozwój miasta do programów edukacyjnych.

7.3.5. Reakcja na Dyskryminację:

Opracowanie przewodnika dla placówek edukacyjnych dotyczącego reagowania na mowę nienawiści, działania grup skrajnych, przemoc motywowaną uprzedzeniami oraz inne formy dyskryminacji.

7.3.6. Szkolenia z Różnic Kulturowych:

Organizacja szkoleń dla kadry pedagogicznej z udziałem specjalistów z mniejszości, w celu zrozumienia różnic kulturowych, mediacji w społecznościach międzykulturowych i przeciwdziałania dyskryminacji.

7.3.7. Edukacja Antydyskryminacyjna:

Opracowanie programu edukacyjnego zawierającego elementy antydyskryminacyjne, z wykorzystaniem miejskich instytucji kultury. Programy edukacji antydyskryminacyjne powinny stanowić element ofert jednostek miejskich skierowanych do uczniów i uczennic szkół krakowskich.

7.3.8. Wsparcie dla Ciała Pedagogicznego:

Program podnoszenia kwalifikacji, obejmujący szkolenia, warsztaty, wymiany dobrych praktyk i wsparcie materiałowe.

7.3.9. Współpraca z Organizacjami Pozarządowymi:

Aktywne włączanie organizacji pozarządowych w działania edukacyjne i wsparcia dla dzieci z grup mniejszościowych.

7.3.10. Korzystanie z Programów Europejskich:

Zachęcanie szkół do korzystania z programów, takich jak Korpus Solidarności. Promocja przykładów współpracy mającej na celu pozyskanie środków finansowych na wspólne programy.

7.3.11. Budowanie Świadomości Rodziców:

Informowanie rodziców o asystentach i asystentkach międzykulturowych, punktach nauki języka dla mniejszości, dostępnej oferty edukacyjnej dla mniejszości religijnych, narodowych, etnicznych, językowych oraz zachęcanie do aktywnego udziału w życiu szkoły.

Niwelowanie obaw rodziców postrzegających różnorodność międzykulturową jako zagrożenie.

7.3.12. Włączenie Samorządów uczniowskich i rad rodziców:

Aktywne zaangażowanie tych grup w działania międzykulturowe w szkole.

7.3.13. Polityka Integracyjna w Szkole:

Wyznaczenie standardów i wymiana dobrych praktyk przez Wydział Edukacji.

7.3.14. Analiza dla Szkół Policealnych:

Rozważenie działań promujących kursy i szkolenia w ramach programów szkół policealnych kształtujących kompetencje wspierające włączanie, integrację, działania na rzecz grup mniejszościowych i osób z doświadczeniem migracji, np. kursy dla asystentów i asystentek międzykulturowych.

7.3.15. Zwiększenie Środków:

- Zapewnienie większego i stabilnego finansowania dla asystentów i asystentek międzykulturowych. Zatrudnienie na okres 12 miesięcy lub na czas nieokreślony. Stabilność zatrudnienia przekłada się na jakość efektywność i pozwala prowadzić długofalowe programy na rzecz zmian i budowania bezpiecznego i wspierającego środowiska dla najmłodszych mieszkańców i mieszkanki Krakowa.
- Transparentność wydawania środków finansowych przeznaczanych na edukację mniejszościową.

8. PRAWO DO MIASTA

8.1. Spotkania i Dialog:

- Coroczne spotkanie Prezydenta Krakowa z lokalnymi społecznościami grup mniejszościowych. Mogłyby być one przygotowane w formie forum, podczas którego osoby uczestniczące będą mieli możliwość wypowiedzenia, nawiązania dyskusji z władzami miasta.
- Obecność Prezydenta Krakowa w życiu mieszkańców i mieszkanki z grup mniejszościowych, chociażby poprzez obecność na meczu krykieta.
- Ustanowienie regularnych forów/spotkań w ratuszu dla dialogu pomiędzy władzami a osobami reprezentującymi grupy mniejszościowe i/lub osobami aktywistycznymi z tych grup.
- Utworzenie ciała dialogu międzykulturowego dla efektywnej polityki inkluzywnej.
- Tworzenie paneli obywatelskiego z osobami wywodzących się z środowisk mniejszościowych/migranckich, a w ramach którego opracowywane będą konkretne rozwiązania dla edukacji, bezpieczeństwa, kultury.
- Ciała dialogu, panele obywatelskie, fora i inne mechanizmy partycypacji nie muszą funkcjonować jednocześnie. Kraków powinien opracować mechanizm, który będzie pozwalał skutecznie korzystać z powyższych rozwiązań zależnie od potrzeb, celów do osiągnięcia i grup docelowych.
- Stworzenie sieci praktyków, ekspertów z różnych dziedzin w obszarze wielokulturowości. Taka sieć w postaci listy kontaktów powinna być dostępna dla pracowników i pracowniczek samorządowych.

8.2. Polityka i Mechanizmy Wielokulturowości:

- Włączenie wielokulturowości w tworzenie budżetu i planów przez wszystkie wydziały UMK.
- Stworzenie mechanizmu wymiany informacji pomiędzy wydziałami UMK a programem „Otwarty Kraków”.
- Wprowadzenie budżetu partycypacyjnego dla grup mniejszościowych.
- Ustanowienie biura rzecznika / pełnomocnika praw mniejszości i migrantów.

8.3. Integracja i Partycypacja:

- Zaangażowanie młodzieży poprzez promocje Młodzieżowej Rady m. Krakowa, Krakowskiej Akademii Samorządności wśród młodzieży z grup mniejszościowych, i/lub ustanowienie młodzieżowych rad doradczych dla poszczególnych jednostek miejskich, programów, polityk.

- Tworzenie platform cyfrowych dla komunikacji z mniejszościami. Ocena możliwości skorzystania z już istniejącego portalu mlodziez.krakow.pl lub magazynu Młody Kraków. Skorzystanie z platform tworzonych przez samą młodzież już dziś.
- Stworzenie programu grantowego dla organizacji mniejszościowych.
- Przydzielanie funduszy na projekty proponowane przez grupy mniejszościowe.
- Promocja istniejących komisji / ciał doradczych wśród przedstawicielami mniejszości.
- Ustanowienie programów mentorskich / liderek dla młodzieży mniejszościowej.

8.4. Edukacja i Wsparcie:

- Warsztaty na temat zaangażowania obywatelskiego dla mniejszości.
- Tworzenie inicjatyw zwiększających dostępność informacji miejskich dla mniejszości.
- Wsparcie dla organizacji mniejszościowych w zakresie tworzenia i zarządzania.
- Opracowanie programów informacyjnych dla zaangażowania mniejszości w decyzje miejskie.

8.5. Reprezentacja i Uznanie:

- Ustanowienie ambasadorów społeczności z różnych dzielnic.
- Publiczne uznanie i docenienie liderów mniejszości.
- Uwzględnienie reprezentacji mniejszości w radach ds. planowania.

8.6. Technologia i Dostępność:

- Wdrożenie inicjatyw dla zniwelowania przepaści cyfrowej, np. bezpłatne hot-spoty Wi-Fi.
- Korzystanie z mediów społecznościowych do kontaktu z mniejszościami.
- Tłumaczenie informacji miejskich na różne języki i prowadzenie konsultacji z tłumaczem.

8.7. Integracja w Mieście:

- Dostosowanie przestrzeni publicznych związanych z wielokulturowością.
- Zachęta do tworzenia organizacji w społecznościach mniejszościowych.
- Wykorzystanie ekonomicznego potencjału grup mniejszościowych do poprawy warunków życia.

9. MIEJSKIE CENTRUM / LOKALNE CENTRA

9.1. Definicja Centrum Wielokulturowego:

- Stworzenie Centrum Wielokulturowego jako instytucji parasolowej wspierającej i rozwijającej inicjatywy grup mniejszościowych - od stowarzyszeń, przez grupy nieformalne, po organizacje pozarządowe i środowiska akademickie.
- Uwzględnienie grup mniejszościowych w procesach decyzyjnych dotyczących funkcjonowania Centrum.

9.2. Lokalizacja i wymagania dotyczące obiektu:

- Wskazanie obiektu o powierzchni nie mniejszej niż 1000m².
- Atrakcyjna lokalizacja dla mieszkańców Krakowa, dostępna dla osób z niepełnosprawnościami.
- Przystosowanie lokalu do prowadzenia szkoleń, warsztatów, działalności wystawienniczej i co-workingu.
- Wyodrębnienie przestrzeni administracyjnej oraz punktu informacyjnego dla osób z doświadczeniem migracji.

9.3. Organizacja i funkcjonowanie Centrum:

- Otwarcie konkursu na stanowisko koordynatora Centrum Wielokulturowego na okres co najmniej trzech lat.
- Mechanizmy płynnej zmiany operatora Centrum.
- Przystąpienie do konkursu koalicji z udziałem organizacji mniejszościowych, jako element obligatoryjny.
- Wspieranie istniejących w Krakowie inicjatyw oraz tworzenie sieci wsparcia dla nowych projektów.
- Możliwość prowadzenia przez Centrum działalności regrantingu, sieciowania organizacji, udzielania patronatów oraz wsparcia instytucjonalnego.

9.4. Działalność Centrum:

- Organizowanie wspólnych projektów społecznych angażujących władze i przedstawicieli mniejszości.
- Wykorzystanie nieużywanych przestrzeni publicznych do organizowania wydarzeń promujących różnorodność kulturową.
- Utworzenie przestrzeni "otwartej" z kawiarnią społeczną, kuchnią, miejscem na kursy językowe, wsparcie prawne dla migrantów i propozycjami od samych migrantów.

- Akcentowanie dialogu między różnymi mniejszościami oraz zwracanie uwagi na to, co nas łączy.
- Wzmocnienie działania Punktu Informacyjnego dla Obcokrajowców i włączenie do niego przedstawicieli kluczowych instytucji krakowskich. Na stałe wprowadzić do jego działalności przedstawicieli kluczowych instytucji krakowskich (ZUS, MOPS, NFZ, PIP, Urząd Pracy).

9.5. Centra lokalne/dzielnicowe:

- Wykorzystanie bibliotek jako lokalnych centrów integracyjnych, z dostępem dla grup wykluczonych, usługami internetowymi oraz zakupem książek w językach obcych.
- Promocja szkół jako miejsc do animacji lokalnej społeczności, oferujących warsztaty i szkolenia i wydarzenia kulturalne/informacyjne/itd. Szkoły po godzinie 17 funkcjonujące jako lokalne centra animacji społecznej.

10. POLITYKA SENIORALNA

10.1. Długofalowy Program Integracji dla Seniorów:

Tworzenie działań skoncentrowanych na długofalowej włączenia w życie miasta seniorów, uwzględniając ich specyficzne potrzeby oraz kontekst kulturowy.

10.2. Dostępność Oferty Centrów Aktywności Seniorów (CAS):

Tłumaczenie oferty CAS jako pierwszy krok w kierunku zwiększenia dostępności dla seniorów, zwłaszcza tych z mniejszości i grup migranckich.

10.3. Polityka Senioralna Zorientowana na Mniejszości i Migrantów:

Wdrażanie polityki senioralnej, która uwzględnia i odpowiada na specyficzne potrzeby seniorów z grup mniejszościowych i migranckich.

11. MIESZKALNICTWO

11.1. Zrozumienie skali problemu:

Zwrócenie uwagi na kryzys dostępności mieszkań, z uwzględnieniem zarówno niewystarczającej liczby mieszkań socjalnych jak i problemów na rynku komercyjnym związanych z podażą i cenami najmu.

11.2. Regulacja nieprawidłowości:

Wprowadzenie środków mających na celu wyeliminowanie nieprawidłowości w sektorze wynajmu mieszkań. To może obejmować ewentualne kontrole jako odpowiedź na nieprawidłowości w sektorze.

11.3. Kampania informacyjna:

Organizacja kampanii informacyjnych kierowanych do osób najmujących i wynajmujących, aby edukować ich o swoich prawach, obowiązkach oraz dostępnych formach wsparcia w zakresie mieszkalnictwa. Kampanie mogą być realizowane z federacjami branżowymi.

11.4. Promocja postaw otwartości:

Przeprowadzenie kampanii mających na celu zachęcanie do postaw otwartości wobec wynajmu mieszkań osobom z mniejszości, z doświadczeniem migracji, oraz adresowanie obaw wynikających z wynajmu „widocznym” mniejszościom⁵.

11.5. Promocja standardów najmu:

Wspieranie i promowanie standardów najmu i pośrednictwa w najmie, które są wolne od dyskryminacji. W tym kontekście, warto podkreślić znaczenie współpracy z korporacjami branżowymi z rynku nieruchomości w celu promowania takich praktyk.

12. RAMY WSPÓŁPRACY Z UMK

12.1. Opracowanie HUB UMK:

- Opracowanie systemu współpracy, współdecydowania o mieście w którego działania zostaną włączone osoby należące do mniejszości. Taki system uwzględniał by mechanizmy istniejące na poziomie samorządu jak KDO, zespoły, cała doradcze, panele obywatelskie, fora. Ale nie tworzył ich jednocześnie ale elastycznie z nich korzystał w zależności od potrzeb i grup docelowych, dla tych rozwiązań. Zdefiniowanie które mechanizmy będą uwzględniały udział osób eksperckich i/lub osób ze społeczności mniejszościowych, które będą się koncentrować na uczestnikach z grup mniejszościowych a które będą składać się również z ekspertów nie będących

---

⁵ Określenie mniejszości „widoczne” jest potocznie stosowane do tych społeczności mniejszościowych, których cechy zewnętrzne (charakterystyczny ubiór, fryzura, kolor skóry) umożliwiają ich identyfikację.

członkami lub członkiniami społeczności mniejszościowych.

- Wytyczenie kompetencji i ról Urzędu oraz strony społecznej w ramach działania HUB.
- Instrukcja dla strony społecznej na temat korzystania z HUB.

12.2. Struktura HUB:

- Katalog ekspertów z mniejszości: Lista specjalistów z różnych mniejszości, z którymi można konsultować się w określonych sprawach.
- Zespół multidyscyplinarny: Grupa specjalistów o różnych kompetencjach, gotowa do wsparcia w różnorodnych działaniach.
- Panele obywatelskie: Spotkania z przedstawicielami grup mniejszościowych w celu konsultacji i współpracy.
- Forum: Forum na wzór rady miasta gdzie w ramach sesji członkowie społeczności mniejszościowych i migranckich będą mieli przestrzeń do dyskusji dt. Krakowa z perspektywy międzykulturowości.
- Pełnomocnicy ds. międzykulturowości lub społeczności mniejszościowych i migranckich.

12.3. Ambasadorzy programu:

Osoby działające jako pośrednicy między UMK a społecznościami, promujące ideę HUB i ułatwiające komunikację.

12.4. Współpraca i sieć kontaktów:

- Współpraca międzymiastowa: Współpraca z innymi miastami, zwłaszcza w ramach inicjatyw takich jak ICC, w celu włączania mniejszości w działania dotyczące wielokulturowości, integracji oraz włączania mniejszości i migrantów.
- Konsultacje z mniejszościami i migrantami: Zaangażowanie osób, które w określonym zakresie godzin mogłyby wspierać przygotowywanie nowych programów i projektów, uwzględniając perspektywę mniejszości i migrantów.
- Spotkania z ekspertami: Organizowanie spotkań nie tylko w ramach konkretnych projektów, ale też po to, aby się wzajemnie poznać. Preferowane spotkania w siedzibach organizacji.

13. WSPÓŁPRACA MIĘDZYSEKTOROWA

13.1. Współpraca pomiędzy podmiotami prywatnymi

a organizacjami mniejszościowymi:

- Zachęcanie do inicjowania współpracy pomiędzy podmiotami prywatnymi a lokalnymi organizacjami na rzecz promocji otwartości wobec różnych kultur, etniczności i narodowości.
- Popieranie działań miasta w promowaniu lokalnych organizacji mniejszościowych wobec podmiotów prywatnych, aby Kraków był postrzegany jako miasto otwarte i inkluzjonalne.
- Tworzenie przestrzeni do rozwoju dla organizacji mniejszościowych poprzez wsparcie w inicjowaniu współpracy z podmiotami prywatnymi.

13.2. Partnerstwo z miastami partnerskimi:

- Wsparcie przez Gminę Miejską Kraków dla lokalnych organizacji w nawiązywaniu partnerstw z podobnymi organizacjami w miastach partnerskich.
- Wykorzystanie inicjowania kontaktów jako okazji do wymiany dobrych praktyk i promocji Krakowa jako miasta otwartego.
- Uznawanie organizacji mniejszościowych za ważnego partnera w realizowanej współpracy międzynarodowej Krakowa i zachęcanie do skorzystania z ich potencjału.
- Współpraca z uniwersytetami i instytucjami badawczymi:
- Rozwijanie partnerstwa z lokalnymi ośrodkami akademickimi i badawczymi w celu prowadzenia badań nad kwestiami mniejszości - między innymi poprzez dalsze wsparcie Obserwatorium Wielokulturowości i Migracji.
- Opracowywanie opartych na danych polityk dotyczących mniejszości, korzystając z wyników badań.

13.3. Cykliczne spotkania międzysektorowe:

- Organizowanie regularnych, tematycznych spotkań między różnymi sektorami.
- Utworzenie stałej platformy dla spotkań międzysektorowych, które odbywałyby się cyklicznie, w atrakcyjnych miejscach i na interesujące tematy.

